

Vuk'uzenzele

**JOBS
INSIDE:**

Produced by: Government Communication & Information System (GCIS)

English/Xitsonga

Mhawuri Nkandziyiso I

South Africa's heroines

ALSO AVAILABLE ON:

@VukuzenzeleNews

Vuk'uzenzele

CONTACT US

Website: www.gcis.gov.za
www.vukuzenzele.gov.za

E-mail: vukuzenzele@gcis.gov.za
Tel: (+27) 12 473 0353

Tshedimosetso House:
1035 cnr Frances Baard and Festival streets Hatfield, Pretoria, 00083

FREE COPY NOT FOR SALE

Masakhe Stokvel yi aka tindlu

EMATSHAN'WINI YO RINDZELA malembe wa ha hlayisa mali ley i lavekaka yo aka kaya kumbe ku ringeta ku lomba mali leyo durha, ntlawa wa vavasati va le Kapa Vuhumadyambu va nyikana matimba hikwalaho ka vun'we.

Silusapho Nyanda

Vavasati i tiphu-phu leti rixaka ri akiweke ehenhla ka tona. Lexi i xiga xa swirho swa 28 swa Masakhe Ladies Stokvel, leswi swi hlanganisaka swipfuno ku akelana makaya hi ku siyerisana.

Mutshamaxitulu wa xitokofela lexi, Ntombekhaya Nyama-Plati (43) u vule leswaku xitokofela lexa vavasati ntsema, lexi kumekaka eGugulethu eKapa, xi tumbuluxeriwile ku nyika vavasati matimba na ku titumbuluxela swivandalene swa ikhonomi vona na mindyangu ya vona.

"Vavasati va nga va vayimeri va ku cinca emigangeni, kambe ku endla tano, va fanele ku tivutisa hilaha va nga cincaka hakona swilo emigangeni ya vona," ku vula Nyama-Plati.

U vule leswaku a ku ri ku vutisa xivutiso lexi leswi swi tumbuluxeke Masakhe Ladies Stokvel.

"Ndzi vone hilaha ku pfumaleka ka mitirho a swi hlasela muganga wa ka hina na hilaha mindyangu a yi tlimbana hakona emakaya lamatsongo kutani ndzi tivutisa leswi swi nga endlwaka," Nyama-Plati a byela Vuk'uzenzele.

Nyama-Plati u vule leswaku swirho swa xitokofela xa vona swi hakela R2 500 hi n'hweti. Mali ley iyi tirhisiwa ku xava nhundzu yo aka naku hakela muaki ku akela un'wana wa swirho n'hweti yin'wana na yin'wana.

Hi mpfhuka ku sunguriwa xitokofela lexi hi Dzivamisoko, swirho swinharhu swi akeriwile tindlu hi ku hetiseka naswona yindlu yin'wana yi le ku akiweni.

Hi ku ya hi Nyama-Plati, muvuyeriwa wo sungula wa xitokofela a ku ri wansati loyi yindlu ya yena a yi nga helangi hikuva mutundziyexe u lovile yindlu yi nga si hela. Letin'wana timbirhi tindlu leti akiweke a ku ri vutshamo bya le ndzhaku ka jarata.

Swirho swimbirhi swa xitokofela lexi swi kunguhata leswaku vanhu loko swi koteke va ti rhentisa ku kuma malinghena yo engetelela," Nyama-Plati a vula.

Muvuyeriwa tlhelo matsalani wa Masakhe Ladies Stokvel, Nobantu Malgas, u vule leswaku xitokofela lexi xi tisile ntshembo emugangeni. Malgas, loyi a akeke tifulete timbirhi ta le ndzhaku ka jarata, u vule leswaku u tlhela a tirhisa mali yin'wana ley i nyikiwaka yona ku xava switrhisiwa swo fuwa tihuku.

Nyama-Plati u vule leswaku va rhambiwile hi ntlawa lowu kumekaka eEast London ku va nyika switsundzuxo hilaha ku nga tumbuluxiwa hakona xitokofela xo fana na lexi.

U vule leswaku xitokofela lexi, lexi xirho xa kona lexitsongo hi vukhale xi nga na malembe ya 26, xi kongomisiwile eka vavasati hikuva loko u nyika vavasati matimba, va tala ku endla

tano eka vaaki van'wana va rixaka.

"Eka xidemokirasi xa hina, ku na swivandalene swa vavasati kambe a vativi matimba ya vona. Loko vavasati va tirha tanahi nyandza yin'we, va nga humeleta swinene," ku vula Nyama-Plati.

U vule leswaku swirho swin'wana swa xitokofela lexi sweswi swi le ku leteri-weni tanahi vaaki va tindlu. Vavasati lava va ta tlhela va kuma vuleteri byo foroma switina.

Hi nkarhi wa vuleteri lowu rhurheriweke hi khamphani ya vuaki bya tisemendhe PPC, ntlawa lowu wu dyondzisiwile hi mayelana na mixaka yo hambanahambana ya tisemendhe.

"A hi nga swi tivi leswaku semendhe ley i tirhisiwaka ku aka a yi fani na ley iyi tirhisiwaka ku phama."

Xitokofela lexi xi dumile lero sweswi xi na nxaxamelo wo rindzela wa vanhu lava va lavaka ku va xiphemu xa xona. ■

"Loko vavasati va tirha tanahi nyandza yin'we, va nga humeleta swinene,"

"A hi aki ntsema tindlu ta mindyangu ley i pfumala makaya, kambe hi

Mpfuno wa van'wamabindzu va xisati

**Mfumo wu nyika mpfuno
wo hambanahambana eka
vavasati lava va lavaka ku
tisungulela mabindzu ya vona,
kusuka eka switsundzuxo
kufika eka timali.**

SEDA

Mikarhi yo tala, miehleketo ya mabindzu leyo xonga ya vavasati a yi yi emahlweni hikuva va hava vuxokoxoko lebyi byi dingekaka ku hundzula milorho ya vona yi va ntiyiso.

Ejensi ya Nhluvukiso wa Mabindzu Lamatsongo (Seda), muyimeri wa Ndzwulo ya Mabindzu na Vumaki (dti), yi lemukile mhaka leyi kutani yi tumbuluxa xibukwana xa mabindzu lama nga ehansi ka vun'wini bya vavasati hi mhaka ya nseketelo lowu wu nga kona eka vavasati, havumbirhi wa bya swa timali na lowu nga riki wa swa timali.

Xibukwana lexi xi vulavula hi tinhlokomhaka kusuka eka hilaha u

Swihlovo swa mpfuno

Ku na tindzawulo ta mfumo tin'wana to tala na mabindzu ya mfumo lama ya nyikaka mpfuno eka van'wamabindzu va xisati eka tisekitara ta vumaki to hambanahambana.

SEFA

Ejensi ya Timali ta Mabindzu Lamatsongo yi nyika mpfuno wa timali eka mabindzu lamatsongo, ya le xikarhi na swibindzwanwa (tiSMME) na mabindzuhlanganelo.

www.sefa.org.za.

Finfind

Finfind yi hlanganisa tiSME leti ti dingaka mali kusuka eka valombisi lava faneleke, yi nyika vuxokoxoko bya dyondzo ya swa timali, yi tirhana na swivutiso leswi tshamelaka ro vutisiwa na ku ololoxa mitlhontlo ya ntoloveloo. www.finfindeeasy.co.za.

IDC

Nkwama wa Vavasati wa Isivande wa

Khamphanikulu ya Nhluvukiso wa swa Vumaki (IDC) wu nyika timali to fikeleka, to tirhiseka na ku va to angula. Wu landzelerisa mitwanano leyi katsaka timali to sungula bindzu, ndlandlamukiso wa mabindzu, mpfxo wa bindzu na timali to xava bindzu ra tifurenchayisi na xikweleti xa mali xa nkarhinyana.

www.idf.co.za.

NEF

Nkwama wa Timali wo Nyika Vavasati Matimba wa Nkwama wa Timali wo Nyika Matimba wa Rixaka wu hatlisisa ku nyikawa ka timali eka mabindzu lama nga ehansi ka vun'wini bya vavasati va vantima, loko hi hala tlhelo Nkwama wa Vantshwa ya Rixaka yi nyika van'wamabindzu vantima lava lavaka ku sungula mabindzu lamantshwa na ku tlhela wu seketela mabindzu lama nga ehansi ka vun'wini bya vantima lama nga kona hi xumakulu xo ndlandlamukisa.

www.nefcorp.co.za.

Xikimi xa Vamaki va Tifeme va Vantima

Xikimi xa Vamaki va Tifeme va Vantima xa dti xi na xikongomelo xa ku hatlisisa vutekaxiave bya vamaki va tifeme va vantima eka ikhonomi ya Afrika-Dzonga, loko pfumba ra xona ra nhluvukiso wa swikili ra B'avumile ri seketela ku nyikawa matimba ka vavasati hi ku aka vuswukoti hi xikongomelo xo kuma lava nga na talenta eka tisekitara ta swa vutshila na vuvatli na vumaki bya malapi na swiambalo.

www.thedti.gov.za.

NYDA

Ejensi ya Nhluvukiso wa Vantshwa ya Rixaka yi nyika van'wamabindzu vantima lava lavaka ku sungula mabindzu lamantshwa na ku tlhela wu seketela mabindzu lama nga ehansi ka vun'wini bya vantima lama nga kona hi xumakulu xo ndlandlamukisa.

www.nyda.gov.za.

Vurimi

Eka sekitara ya vurimi, dti yi nyika mabindzu lamatsongo timali hi ku tirhisa xikimi xa Nseketelo xa Vuphurosesi bya Swirin'wa, lexi xi tumbuluxeriweke ku nyika matimba eka vuvekisi eka tiphuromeje ta vuphurosesi bya swirin'wa letintshwa na leti nga kona.

www.thedti.gov.za.

Vavasati va nga tlhela va kuma mpfuno kusuka eka minonganoko ya Ilima/Letsema na ya Nongonoko wa Nseketelo wa Vurimi ya Ndzwulo ya Vurimi, Mpfxetlo wa Misava na Nhluvukiso wa Matikoxikaya. www.daff.gov.za.

Thekinoloji

Thekinoloji ya Vavasati lava nga eka Mabindzu yi hatlisisa ku nyikiwa matimba ka vavasati ka ikhonomi na ku hluvukisiwa ka mabindzu ya vavasati, loko hi hala tlhelo Nongonoko wa Nseketelo wa Maendlelo Lamantshwa ya Vumaki wu nyika mpfuno wa timali wa nhluvukiso wa swimakiwa na tiphuromese letintshwa. www.thedti.gov.za.

Nkwama wa Xumakulu xa Ndzingeto wa Thekinoloji wu nyika nkoka wa mikavelo kumbe swikweleti swa timali eka mabindzu lama kongomisaka eka thekinoloji ku kotisa ku hundzuluxiwa ka thekinoloji ya nhundzu ya vutumbuluxi ya maAfrika-Dzonga leyi nga fuwa hi thekinoloji leyi lulameleke timakete. www.idc.co.za.

- Nongonoko wa Thekinoloji wa Seda wu nyika vukorhokeri byo hambanahambana lebyi byi kondletelaka vun'wamabindzu eka vumaki, ngopfungopfu ku endla leswaku mabindzu lamatsongo ya fikelela thekinoloji leyi faneleke leswaku ya kota ku phikizana swinene na ku kurisa mabindzu ya vona

www.seda.org.za.

Dyondzo na tinPO

Ejensi ya Nhluvukiso ya Rixaka (NDA) yi nga pfuna lava va navelaka ku tumbuluxa na ku tsarisa senthara ya nhluvukiso wa tindzumulo. www.nda.org.za.

Ilifa Labantwana i nongonoko wa nhluvukiso wa tindzumulo wa Afrika-Dzonga lowu tumbuluxiweke hi 2009. Nongonoko wa yona wa Bhalisa Inkulisa wu pfuna ku lulamisa ntsariso wa nkarhinyana wa tisenthara ta ECD.

www.ilifalabantwana.co.za.

NDA yi tlhela yi pfuna mihangano leswaku yi hundzuka mitlawa kumbe mavandla ya ximfumo; yi hlengelata vuxokoxoko lebyi va byi lavaka ku titsarisela tanhi NPO kumbe bindzunhlanganelo; yi tatisa tifomo na ku ti rhumela; naswona yi hlela swidingo swa vona hi vukheta ku tiyisisa leswaku loko va kala va titsarisela, va landzelela nawu wa ntsariso lowu va titsariseleke ehansi ka wona.

www.nda.org.za.

Loko u lava vuxokoxoko mayelana na ku tisungulela bindzu, bela riqingho eka tinomboro leti landzelaka:

Seda- 012 441 1000 | CIPC- 086 100 2472 | Sefa- 012 748 9600 | IDC- 011 269 3000

NEFCORP- 011 305 8000 | NYDA- 012 322 1375 | DAFF- 012 319 6000

NDA- 011 018 5500 | Ilifa Labantwana- 021 670 9848

